

СЕКЦІЯ 5
МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ
SECTION 5
ART HISTORY: CHALLENGES AND PROSPECTS IN THE CONTEXT OF
GLOBALIZATION AND MODERN REALITIES

УДК 159.9:7(043.3)

<https://doi.org/10.31652/978-617-UAWCS-2025.37>**Г.О. Гуд**

кандидат психологічних наук

КЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені

Михайла Грушевського»

м.Бар

e-mail: morozmaya@ukr.net

ВПЛИВ МИСТЕЦТВА НА ОСОБИСТІСТЬ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА
ПРОБЛЕМА

Анотація. У статті розглянуто значення мистецтва у житті та розвитку особистості. Досліджується психолого-педагогічний потенціал мистецтва як засобу формування ціннісних орієнтирів, розвитку емоційного інтелекту, стимулювання самопізнання та творчого особистісного самовираження. Розглянуто вплив мистецтва на критичне мислення, здатність до саморефлексії та подолання внутрішніх конфліктів. Особлива увага приділена використанню мистецьких методів у педагогічній практиці для виховання гармонійної, духовно багатой особистості. Зазначено виклики та перспективи інтеграції мистецтва у виховний процес з метою адаптації до сучасних соціальних умов.

Ключові слова: мистецтво, соціальна роль мистецтва, особистість, розвиток, виховання, цінності.

Abstract. The article examines the importance of art in life and personal development. The psychological and pedagogical potential of art is studied as a means of forming value orientations, developing emotional intelligence, stimulating self-knowledge and creative personal self-expression. The influence of art on critical thinking, the ability to self-reflect and overcome internal conflicts is considered. Special attention is paid to the use of artistic methods in pedagogical practice for the upbringing of a harmonious, spiritually rich personality. The challenges and prospects of integrating art into the educational process in order to adapt to modern social conditions are indicated.

Keywords: art, social role of art, personality, development, education, values.

Проблема соціальної ролі мистецтва, його впливу на людину, на формування світогляду та особистості набуває сьогодні особливої практичної значимості. Актуальність дослідження впливу мистецтва на особистість обумовлена зростаючою потребою сучасного суспільства у формуванні гармонійно розвинених, емоційно стабільних та творчо активних особистостей. Мистецтво виступає потужним інструментом впливу на внутрішній світ людини, сприяє розвитку емоційного інтелекту, формує ціннісні орієнтири та розширює світогляд.

З огляду на інтенсивні соціальні трансформації, виклики глобалізації, зростання рівня стресу та тривожності, особливо серед молоді, важливість пошуку ефективних методів розвитку особистості стає очевидною. Мистецтво здатне не лише сприяти самовираженню та самопізнанню, а й виступати терапевтичним інструментом для подолання внутрішніх конфліктів та емоційних криз.

У контексті педагогічної діяльності питання використання мистецтва як засобу формування особистісних якостей набуває особливої значущості. Залучення до мистецької

діяльності у навчальних закладах сприяє розвитку креативності, критичного мислення, емпатії, що є необхідними навичками у XXI столітті. Водночас існує потреба у науково обґрунтованих підходах до інтеграції мистецьких методів у освітній процес.

Суспільство завжди залежало від мистецтва, яке не лише надає естетичне задоволення, а й має неймовірну силу впливу на наші думки, емоції та спосіб сприйняття світу. Мистецтво виступає як мова, що перетинає межі культур, епох та націй, допомагаючи людям зрозуміти один одного та висловити свої думки та почуття. У цьому розділі ми розглянемо цікаві аспекти ролі мистецтва в передачі повідомлень та спілкуванні, які розширяють наше розуміння та збагачають наш світогляд.

Дослідження впливу мистецтва на особистість має вагоме значення як для розуміння механізмів особистісного розвитку, так і для вдосконалення педагогічної практики, спрямованої на формування всебічно розвиненої особистості.

Проблема визначення ролі мистецтва у соціумі не є чимось принципово новим для науки. Питання вивчення особливостей взаємозв'язку «особистість – мистецтво» зустрічається ще у філософських поглядах Платона. Означену проблему неодноразово розглядали як відомі мислителі минулого, результативна значущість яких підкріплювалась самим життям (Фіхте, Шопенгауер, Шеллінг, Ліне, Фереро та інші), так і сучасні науковці (Н. Миропольська, Л. Масол, О. Рудницька, І. Зязюн, Є. Подольська, О. Семашко).

У нашому дослідженні ми ставили за мету розкрити зміст та значення мистецтва у формуванні особистості. Завданнями визначено дослідження психолого-педагогічного потенціалу мистецтва як засобу формування ціннісних орієнтирів, розвитку емоційного інтелекту, стимулювання самопізнання та творчого особистісного самовираження.

Мистецтво – це мова, яка виражає найглибші емоції та думки людей через різноманітні форми виразності. Це засіб спілкування, який не потребує слів або специфічних знань. Мистецтво дозволяє нам виразити свої почуття та досвід, а також спілкуватися з іншими людьми без мовних бар'єрів.

Одна з найважливіших ролей мистецтва – це вплив на суспільство. Воно здатне створювати зміни, змушувати нас думати та розуміти проблеми, з якими стикається наше суспільство. Мистецтво допомагає нам зрозуміти світ навколо нас, показує реальність з іншого ракурсу та спонукає до роздумів.

Одним із цікавих фактів про мистецтво є його роль у формуванні нашої ідентичності. Через мистецтво ми можемо відчувати та виразити свою національну, культурну та особисту ідентичність. Воно допомагає нам знайти своє місце у світі та розкрити наш потенціал.

Одним із основних способів, яким мистецтво впливає на суспільство, є його здатність змінювати наше сприйняття та розуміння світу. Виставки, вистави, фільми та інші художні твори допомагають нам побачити різні точки зору, відчувати емпатію та зрозуміти думки та почуття інших людей. Вони розширюють нашу свідомість, допомагають нам бачити світ у всій його різноманітності. Крім того, мистецтво може впливати на наші цінності та переконання. Воно відкриває нам нові горизонти, дозволяє нам замислитися про важливість культури, традицій та історії. Мистецтво також може бути інструментом для вираження соціальних проблем та нерівностей, піднімаючи свідомість громадськості та спонукаючи до змін. Відомі історичні події, такі як художні рухи та революції, свідчать про те, як мистецтво може бути потужним інструментом для зміни громадської свідомості та формування нових цінностей.

Мистецтво відображає навколишню дійсність та внутрішній стан людини в художніх образах. Образи можуть бути динамічними (кіно, танець) або статичними (картина, скульптура). Образи можуть бути звуковими (пісня), візуальними (живопис) або аудіовізуальними (фільм, музичний відеокліп).

Мистецтво має вагомий вплив на розвиток людини та функціонування суспільства. Відображаючи дійсність через художні образи, воно сприяє формуванню почуттів, мислення, моральних цінностей та життєвих принципів особистості. Залучення до мистецтва є особливо важливим у наш час, адже протягом історії воно завжди відігравало ключову роль

у формуванні світогляду людини. Мистецтво сприймалося як духовний інструмент пізнання світу, а його різновидам часто приписували цілющу силу, здатну "очистити" душу та тіло.

Одним із найцікавіших аспектів ролі мистецтва в передачі повідомлень є його здатність використовувати символи та метафори, які проникають у наші свідомості та викликають різноманітні асоціації та емоції. Мистецтво може використовувати абстрактні форми та колір, щоб передати почуття та ідеї, які не завжди можна виразити словами. Це дозволяє нам сприймати творчість з різних перспектив та знайти в ній власне тлумачення та значення.

Мистецтво також має великий вплив на спілкування, допомагаючи нам об'єднуватися та висловлювати свої погляди на світ. Вистави, концерти, виставки та інші мистецькі події створюють можливість для людей з різних соціальних груп та культур спілкуватися, обмінюватися думками та досвідом. Це сприяє розширенню нашого світогляду та підтримує розвиток толерантності та розуміння інших культур.

У сучасному світі молодь стикається з багатьма негативними факторами, що впливають на її розвиток і становлення особистості. В умовах, коли етичні та моральні норми втрачають своє значення, а їх місце займають псевдоцінності, мистецтво стає потужним інструментом формування свідомості молодого покоління. Його багатогранність та невичерпний потенціал відкривають нові можливості для формування гармонійної особистості.

Розкриття внутрішнього світу людини через творчість стало одним із пріоритетів сучасного життя. Мистецтво також є засобом самореалізації та допомагає вирішувати складні життєві питання. Його значення у вихованні молодого покоління постійно зростає, адже воно сприяє усвідомленню загальнолюдських цінностей, розвитку творчого потенціалу та прагненню до пізнання світу. У боротьбі з аморальністю та бездуховністю саме мистецтво може стати засобом виховання свідомої, культурно розвиненої особистості [1, с. 108].

Мистецтво є потужним інструментом емоційного розвитку. Воно викликає глибокі переживання, сприяє розвитку емпатії, допомагає усвідомлювати й виражати власні почуття. Співпереживання героям літературних творів, емоційне занурення в музику або візуальне мистецтво можуть пробуджувати глибокі внутрішні рефлексії. Це сприяє розвитку емоційного інтелекту, здатності розпізнавати й управляти своїми емоціями, що є важливою складовою особистісного розвитку.

Важливий вплив мистецтво здійснює й на когнітивну сферу. Заняття мистецтвом стимулюють асоціативне мислення, розвивають уяву, увагу, пам'ять і креативність. Аналіз літературних творів допомагає вдосконалювати аналітичне мислення, розуміння символів, метафор, прихованих сенсів. Музика та живопис розширюють здатність до абстрактного мислення, допомагають усвідомлювати складність світу через образи й звуки. Такий багатоплановий вплив мистецтва сприяє формуванню всебічно розвиненої особистості [2].

Крім того, мистецтво є потужним фактором формування моральних цінностей і життєвих принципів. Через знайомство з художніми творами, що зображають складні життєві ситуації, проблеми морального вибору, людина вчиться оцінювати вчинки з позицій добра і зла, справедливості та несправедливості. Мистецтво допомагає формувати власні погляди на моральність і духовність, визначати особистісні цінності та життєві орієнтири.

Мистецтво також виступає шляхом до самопізнання. У процесі творчості особистість має можливість виразити свої внутрішні переживання, конфлікти, страхи, сумніви, а також знайти способи їх подолання. Арт-терапія, яка широко застосовується в психологічній практиці, демонструє ефективність мистецтва як методу роботи з травмами та психоемоційними проблемами. Самовираження через творчість сприяє формуванню впевненості в собі, підвищенню самооцінки та усвідомленню власної унікальності.

У педагогічній діяльності мистецтво виконує не лише освітню функцію, а й виховну. Використання мистецьких методів у навчальному процесі сприяє розвитку критичного мислення, творчості, толерантності та співчуття. В умовах сучасного суспільства, де часто спостерігається деградація моральних цінностей і поширення псевдонорм, мистецтво стає ефективним засобом формування свідомості молодого покоління. Воно допомагає протистояти негативним впливам, зберігати автентичність та усвідомлювати важливість загальнолюдських цінностей [3, с. 21].